

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-546/18

FN κ.λπ.

κατά

Übernahmekommission

(αίτηση του Bundesverwaltungsgericht για την έκδοση προδικαστικής απόφασης)

Απόφαση του Δικαστηρίου (τέταρτο τμήμα) της 9ης Σεπτεμβρίου 2021

«Προδικαστική παραπομπή – Εταιρικό δίκαιο – Δημόσιες προσφορές εξαγοράς – Οδηγία 2004/25/ΕΚ – Άρθρο 5 – Υποχρεωτική προσφορά – Άρθρο 4 – Εποπτική αρχή – Απρόσβλητη απόφαση με την οποία διαπιστώθηκε παράβαση της υποχρέωσης υποβολής δημόσιας προσφοράς εξαγοράς – Δεσμευτική ισχύς της απόφασης αυτής στο πλαίσιο μεταγενέστερης διαδικασίας την οποία κινεί η ίδια αρχή για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων – Αρχή της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης – Γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης – Δικαιώματα άμυνας – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρα 47 και 48 – Δικαίωμα σιωπής – Τεκμήριο αθωότητας – Πρόσβαση σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο»

Ελευθερία εγκατάστασης – Εταιρίες – Οδηγία 2004/25 – Δημόσιες προσφορές εξαγοράς – Εποπτική αρχή – Κυρώσεις – Απρόσβλητη απόφαση με την οποία διαπιστώθηκε παράβαση της υποχρέωσης υποβολής δημόσιας προσφοράς εξαγοράς – Δεσμευτική ισχύς της απόφασης αυτής στο πλαίσιο μεταγενέστερης διαδικασίας την οποία κινεί η ίδια αρχή για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων – Υποκείμενα της διαδικασίας αυτής τα οποία δεν είχαν τη δυνατότητα, στη διάρκεια της προγενέστερης διαδικασίας για τη διαπίστωση παράβασης, ούτε να προβάλουν τα δικαιώματα άμυνας και το δικαίωμα σιωπής ούτε να επικαλεστούν το τεκμήριο αθωότητας – Στέρηση του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής κατά της εν λόγω απόφασης ενώπιον δικαστηρίου με πλήρη δικαιοδοσία – Δεν επιτρέπεται

(Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρα 47 και 48· οδηγία 2004/25 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, άρθρα 4 και 17)

(βλ. σκέψεις 58-62, 70, 71 και διατακτ.)

Σύνοψη

Με απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2016, η Übernahmekommission (Επιτροπή Εξαγορών, Αυστρία, στο εξής: Επιτροπή Εξαγορών) διαπίστωσε ότι ο GM, φυσικό πρόσωπο, και τέσσερις εταιρίες είχαν ενεργήσει σε συνεννόηση προκειμένου να παρακινήσουν μια άλλη εταιρία να προβεί σε συγκεκριμένη συναλλαγή η οποία θα συνεπαγόταν αισθητή αύξηση του ποσοστού συμμετοχής του βασικού της μετόχου. Δεδομένου ότι τα προαναφερθέντα πρόσωπα είχαν, στο κεφάλαιο της εν λόγω εταιρίας, ελέγχουσα συμμετοχή, κατά την έννοια της αυστριακής

ρυθμίσεως με την οποία μεταφέρθηκε στην εθνική έννομη τάξη η οδηγία 2004/25¹, η Επιτροπή Εξαγορών έκρινε ότι όφειλαν να υποβάλουν δημόσια προσφορά εξαγοράς.

Αφού η ως άνω απόφαση κατέστη απρόσβλητη, η Επιτροπή Εξαγορών κίνησε διαδικασία για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων εις βάρος του GM και δύο ακόμη φυσικών προσώπων εμπλεκόμενων σε δύο από τις εταιρίες τις οποίες αφορούσε η απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2016, ήτοι του HL ως μέλους του διοικητικού συμβουλίου της μίας και του FN ως διευθυντή της άλλης.

Με αποφάσεις της 29ης Ιανουαρίου 2018, η Επιτροπή Εξαγορών επέβαλε στους GM, HL και FN διοικητικές κυρώσεις στηριζόμενες, κυρίως, στις πραγματικές διαπιστώσεις που περιέχονταν στην απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2016.

Το Bundesverwaltungsgericht (ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο, Αυστρία), ενώπιον του οποίου ασκήθηκαν προσφυγές κατά των αποφάσεων της 29ης Ιανουαρίου 2018, διατηρεί αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον η πρακτική που ακολουθείται από την Επιτροπή Εξαγορών συμβιβάζεται με το δίκαιο της Ένωσης. Ειδικότερα, κατά το αυστριακό δίκαιο, άπαξ και καταστεί απρόσβλητη μια απόφαση με την οποία διαπιστώνεται παράβαση, όπως η απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2016, τότε δεσμεύει όχι μόνον την αρχή που την εξέδωσε, αλλά και τις άλλες διοικητικές και δικαιοδοτικές αρχές που καλούνται να αποφανθούν, στο πλαίσιο άλλων διαδικασιών, επί της ίδιας πραγματικής και νομικής κατάστασης, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει ταυτότητα υποκειμένων.

Όσον αφορά τους HL και FN, το ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο δεν είναι βέβαιο ότι υφίσταται τέτοια ταυτότητα, δεδομένου ότι δεν παρίσταντο στη διαδικασία για τη διαπίστωση της παράβασης ως «υποκείμενα» της διαδικασίας, αλλά ενεργούσαν αποκλειστικώς ως εκπρόσωποι δύο εκ των εταιριών κατά των οποίων στρεφόταν η διαδικασία εκείνη. Παρά ταύτα, στο πλαίσιο της διαδικασίας για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων, η Επιτροπή Εξαγορών αναγνώρισε δεσμευτική ισχύ στην απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2016, υπό την έννοια ότι καταλάμβανε και τους HL και FN. Οι τελευταίοι όμως, μη έχοντας την ιδιότητα του «υποκειμένου» της διαδικασίας για τη διαπίστωση της παράβασης, δεν ήταν σε θέση να απολαύουν όλων των διαδικαστικών δικαιωμάτων που παρέχονται σε «υποκείμενο» της διαδικασίας, περιλαμβανομένου του δικαιώματος σιωπής.

Με τα ερωτήματά του, το ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν εθνική πρακτική όπως αυτή την οποία ακολουθεί εν προκειμένω η Επιτροπή Εξαγορών αντιβαίνει στα άρθρα 4 και 17 της οδηγίας 2004/25, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα τόσο των δικαιωμάτων άμυνας που κατοχυρώνονται στο δίκαιο της Ένωσης, και δη του δικαιώματος ακροάσεως, όσο και των άρθρων 47 και 48 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Εφόσον στην οδηγία 2004/25 δεν προβλέπονται κανόνες που να ρυθμίζουν τα αποτελέσματα τα οποία οι εκδοθείσες κατ' εφαρμογήν της οδηγίας διοικητικές αποφάσεις παράγουν επί μεταγενέστερων διαδικασιών, άπαξ και καταστούν απρόσβλητες, οι επίδικοι κανόνες άπτονται της διαδικαστικής αυτονομίας των κρατών μελών, υπό την επιφύλαξη της τήρησης των αρχών

¹ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς (ΕΕ 2004, L 142, σ. 12).

της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας. Συνεπώς, η οδηγία 2004/25 δεν απαγορεύει, κατ' αρχήν, ούτε τη θέσπιση διοικητικής διαδικασίας χωρισμένης σε δύο διακριτά στάδια, όπως η επίμαχη εν προκειμένω, ούτε την καθιέρωση πρακτικής βάσει της οποίας προσδίδεται στις διοικητικές αποφάσεις που έχουν καταστεί απρόσβλητες δεσμευτική ισχύς στο πλαίσιο μεταγενέστερων διαδικασιών. Πράγματι, μια τέτοια πρακτική μπορεί να συμβάλλει στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των διοικητικών διαδικασιών που διεξάγονται προκειμένου να διαπιστωθεί και να τιμωρηθεί η μη τήρηση των κανόνων της οδηγίας 2004/25, και, κατ' επέκταση, στη διαφύλαξη της πρακτικής αποτελεσματικότητάς της. Εντούτοις, τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στο δίκαιο της Ένωσης και, πιο συγκεκριμένα, στον Χάρτη, υπέρ των υποκειμένων τέτοιων διαδικασιών πρέπει να γίνονται σεβαστά σε αμφότερα τα διαδικαστικά στάδια για τα οποία έγινε λόγος παραπάνω.

Στην περίπτωση προσώπων που, όπως ο GM, ήταν υποκείμενα της διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση αποφάσεως με την οποία διαπιστώθηκε η τέλεση παράβασης, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να αναγνωρίζουν σε τέτοια απόφαση δεσμευτική ισχύ η οποία να καταλαμβάνει μεταγενέστερη διαδικασία με αντικείμενο την επιβολή, στα ίδια πρόσωπα, διοικητικών κυρώσεων λόγω της τέλεσης της προαναφερθείσας παράβασης, υπό την προϋπόθεση ότι αυτά είχαν τη δυνατότητα, στη διάρκεια της διαδικασίας για τη διαπίστωση της παράβασης, να επικαλεστούν τα θεμελιώδη δικαιώματά τους, όπως τα δικαιώματα άμυνας, το δικαίωμα σιωπής και το τεκμήριο αθωότητας.

Αντιθέτως, λόγω του ατομικού χαρακτήρα των δικαιωμάτων άμυνας, δεν ισχύει το ίδιο για πρόσωπα, όπως οι HL και FN, που δεν ήταν υποκείμενα της διαδικασίας για τη διαπίστωση της παράβασης, έστω και αν ενεργούσαν ως μέλη οργάνου εκπροσώπησης του νομικού προσώπου το οποίο ήταν υποκείμενο της εν λόγω διαδικασίας. Επομένως, η διοικητική αρχή δεν θα πρέπει, στο πλαίσιο διαδικασίας για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων εις βάρος φυσικού προσώπου, να αναγνωρίσει δεσμευτική ισχύ στις κρίσεις που διατυπώθηκαν σε απόφαση με την οποία διαπιστώθηκε η ύπαρξη της παράβασης που είχε προσαφθεί στο φυσικό αυτό πρόσωπο και η οποία κατέστη απρόσβλητη χωρίς να του έχει δοθεί η δυνατότητα να τις αμφισβητήσει ασκώντας τα ατομικά του δικαιώματα άμυνας. Επίσης, αντιβαίνει στο δικαίωμα σιωπής το να μην έχει δοθεί σε τέτοιο φυσικό πρόσωπο η δυνατότητα να επικαλεστεί το συγκεκριμένο δικαίωμα σε σχέση με πραγματικά στοιχεία που θα χρησιμοποιηθούν εν συνεχεία προς στήριξη της εις βάρος του κατηγορίας και θα επηρεάσουν, ως εκ τούτου, την καταδίκη ή την επιβλητέα κύρωση. Επιπλέον, αντιβαίνει στο τεκμήριο αθωότητας το να καταλογίζεται, στο πλαίσιο διαδικασίας για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων, ευθύνη σε φυσικό πρόσωπο για την τέλεση παράβασης που διαπιστώθηκε με απόφαση εκδοθείσα κατά το πέρας διαδικασίας στην οποία το πρόσωπο αυτό δεν μετείχε ως υποκείμενο που απολαύει των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, και η οποία κατέστη απρόσβλητη χωρίς να του έχει δοθεί η δυνατότητα να την προσβάλει και χωρίς να είναι δυνατή η εκ μέρους του αμφισβήτησή της ενώπιον ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου, αρμόδιου για την εξέταση τόσο νομικών όσο και πραγματικών ζητημάτων. Όλα τα υποκείμενα της διαδικασίας για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων πρέπει να απολαύουν αυτού του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, ανεξαρτήτως αν ήταν υποκείμενα της διαδικασίας για τη διαπίστωση παράβασης.